

ВПЛИВ ТАКСАЦІЙНИХ ОЗНАК НА ПОТОЧНИЙ ПРИРІСТ СТОВБУРІВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ

*О.Г. Маніта, кандидат сільськогосподарських наук**

На підставі матеріалів багаторічних досліджень на постійних дослідних об'єктах Боярської ЛДС встановлено специфіку впливу таксаційних показників на поточний приріст стовбурів сосни звичайної.

Поточний об'ємний приріст, закономірності росту, таксаційні показники, сосна звичайна.

Поточний об'ємний приріст є першорядним показником, який окреслює специфіку накопичення деревини та продуктивність лісів у цілому. На його величину мають вплив біологічні властивості деревної породи, кліматичні фактори, своєчасність та якість проведення лісогосподарських заходів та інші важливі чинники.

Неабияку зацікавленість у лісівників мають питання, пов'язані з вивченням значення дерев різних класів росту та їх конкретних таксаційних ознак у накопиченні запасу деревини та формуванні приросту деревостану.

Надзвичайно актуальним є відбір дерев у рубку при проведенні проріджень та прохідних рубок, оскільки серед вчених відсутня єдина думка щодо залишення для росту тих чи інших дерев.

Ще в 30-х роках минулого століття Д.І. Товстолісом [6] були закладені на території Боярського лісгоспу цікаві дослідження за спостереженням приросту окремих дерев сосни. Автор виявив високу мінливість поточного приросту за діаметром, його нерівномірність протягом протягом вегетаційного періоду та зв'язок з кількістю опадів.

Жилкін Б.Д. [3], використовуючи дані розподілу діаметра та об'єму за природними ступенями, виділив 5 класів дерев за продуктивністю. Цим передбачалося звільнитися від суб'єктивності класифікації Крафта.

Заслуговують на увагу роботи В.П. Тимофеева [5], який акцентує, що залишати для вирощування дерева III–IV класів росту нераціонально.

Воропанов П.В. [2], вивчаючи закономірності росту за діаметром, розподілив усі дерева в межах деревостану на 2 групи: з підвищеним приростом (освітлені) і з пониженим (неосвітлені). Поточний приріст за діаметром неосвітлених дерев вдвічі менший ніж освітлених.

Харитонович Ф.М. [7] на підставі класифікації дерев за продуктивністю зауважив, що при виконанні рубок догляду необхідно залишати лише дерева I–II класів росту, а вирубувати відповідно дерева III–V класів, а також малоцінні у господарському відношенні з числа I–II.

За результатами А.В. Давидова [1], дерева II класу накопичують 56,8 %, III – 23,4 %, IV – 7,3 % та V – лише 1,5 % деревини порівняно з деревами I класу.

Мета дослідження – встановити на підставі чималого дослідного матеріалу вплив найважливіших таксаційних показників на величину поточного приросту.

Матеріали і методи дослідження. Питання, пов'язані з вивченням зв'язку поточного приросту за діаметром з діаметром стовбура на висоті грудей, а також структури конкретного внеску дерев різного діаметра та періодичного приросту розглянуті на підставі таксації деревостанів на 16 постійних пробних площах Боярської ЛДС.

Використовуючи наведені експериментальні матеріали обчислено приріст за площею поперечного перерізу окремих ступенів товщини в абсолютних та відносних величинах.

За середнім діаметром деревостану та середнім значенням поточного приросту одержані відповідні редуційні числа та побудовані кумулятивні криві за природними ступенями товщини та ступенями приросту.

На підставі кумулятивних кривих одержано середній диференційний розподіл для сукупності деревостанів за природними ступенями (табл.). Використовуючи кумулятивну криву та обчислені редуційні числа є можливість одержати розподіл приросту площі поперечного перерізу для абсолютних ступенів.

Розподіл приросту за площею перерізу на висоті грудей

Природні ступені товщини	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0
Приріст площі перерізу, %	0,1	0,3	0,8	4,5	10,2	14,2	1,8	22,3	13,2	8,7	4,4	1,9	0,6	0,2	0,1	0,1

Результати дослідження. Наведені в таблиці дані свідчать про те, що дерева з редуційним числом менше одиниці дають лише 15,9 % періодичного приросту за площею перерізу. Природні ступені у діапазоні 0,9–1,4 накопичують 87 %. Незначна частка належить також крупномірним деревам зі ступеней 1,5 та більше (7,3 %).

Одержані результати надають можливість константувати, що переважну частину деревної маси продукують дерева з діаметром близьким до середнього та більшим від нього.

Аналогічні дані наводить В.І. Рубцов [4], він зауважує, що для отримання 1 м³ поточного приросту у сосновому деревостані 50–70 років необхідно близько 100 дерев I класу росту або 500–1250 стовбурів III–IV класу.

Зіставляючи приріст за площею поперечного перерізу на висоті грудей у межах деревостану найтонших дерев з мінімальним приростом за діаметром і найтовстіших з максимальним, слід зауважити, що приріст за площею перерізу вирізняється в декілька десятків, а в окремих випадках і сотні разів.

Висновки

Пізнання поточного приросту соснових насаджень Полісся України є однією з найважливіших передумов оптимізації процесу лісовирощування, а також об'єктивної оцінки стану найважливішої категорії деревостанів у цьому регіоні. Одержані результати досліджень можуть бути застосовані у цільових програмах вирощування максимально продуктивних соснових насаджень.

Список літератури

1. Давидов А.В. Рубки ухода за лесом / Давидов А.В. – М.: Лесная промышленность, 1971. – 182 с.
2. Воропанов П.В. Определение текущего древесного прироста / Воропанов П.В. – М.–Л.: Гослесбумиздат, 1961. – 134 с.
3. Жилкин Б.Д. Классификация деревьев по продуктивности в однопородных одновозрастных древостоях и опыт ее применения / Б.Д. Жилкин // Лесное хозяйство. – 1952. – № 11. – С. 35–41.
4. Рубцов В.И. Биологическая продуктивность сосны в лесостепной Зоне / Рубцов В.И. – М.: Наука, 1978. – 224 с.
5. Тимофеев В.П. Влияние густоты древостоев и классов роста деревьев на формирование продуктивных насаждений / Тимофеев В.П. // Лесное хозяйство. – 1961. – № 10. – С. 16–21.
6. Товстоліс Д.І. Спостереження над приростом сосни / Товстоліс Д.І. // В кн.: Записки КСГІ. – К., 1930. Т. V. – С. 283–320.
7. Харитонович Ф.Н. Наиболее продуктивные деревья в одновозрастном сосновом насаждении / Харитонович Ф.Н. // В кн.: Выращивание высокопродуктивных лесов. – Минск: Ураджай, 1963. – С. 3–14.

На основании материалов многолетних исследований на постоянных опытных объектах Боярской ЛОС установлены особенности влияния таксационных показателей на текущий прирост стволов сосны обыкновенной.

Текущий объемный прирост, закономерности роста, таксационные показатели, сосна обыкновенная.

Based on materials of many-years studies on permanent sample plots of Boyarka Forest Research Station, peculiarities of influence of mensurational parameters upon current annual increment of stems of Scots pine are ascertained.

Current volume increment, peculiarities of growth, mensurational parameters, Scots pine.